

Molenverhalen

Alex van der Perk

Het verhaal van Alex van der Perk (1957), molenmaker en vrijwillig molenaar op de Westermolen in Langerak

Ik groeide op in Nieuw-Lekkerland. Vanuit huis keken we zo op de molens van Kinderdijk. Mijn belangstelling voor molens is er van jongs af aan geweest en is alleen maar sterker geworden. Al jong ging ik heel vaak op de fiets naar Kinderdijk en zo kwam ik veel met oud-molenaars in contact. De molens van Kinderdijk draaiden in die tijd alleen op de zaterdagmiddag in juli en augustus, in het toeristenseizoen. Verder stonden ze, met uitzondering van de bezoekmolen van de Nederwaard, het hele jaar stil. Dus in de winter viel er weinig te beleven. Er was één molen in Nieuw-Lekkerland die nog voor de polder maalde en die het hele jaar door draaide. Daar ging ik dan in de winter naartoe.

Op een gegeven moment mocht ik helpen als de molens 's zomers draaiden. Ook 's avonds was ik er vaak. Van een oud-beroepsmolenaar, afkomstig uit de bekende molenaarsfamilie Hoek, leerde ik opzeilen en hoe ik met de molen om moest gaan. Gaandeweg werd ik reservemolenaar, onder andere op de bezoekmolen waar Jan-Cees de Vries toentertijd molenaar was en waar ik ook heel veel kwam en mocht helpen. Als er geen molenaar beschikbaar was of de molenaar een dagje weg moest, wilde ik die maar al te graag vervangen. Ik was zo enthousiast: Ik nam er gewoon vrij voor! Zo zachtjesaan groeide ik dus steeds meer in het molenaarsvak.

Molenverhalen is een uitgave van Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Het *oral history* project Molenverhalen heeft tot doel kennis en verhalen op te tekenen over de poldermolens in Zuid-Holland.

Het project wordt mogelijk gemaakt dankzij de provincie Zuid-Holland, Fonds 1818 en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Interview en tekst: Marloes Wellenberg
Foto's: Ellen Steendam, J. Verdoold, Rasbak, Alex van der Perk

© 2019 Erfgoedhuis Zuid-Holland
www.erfgoedhuis-zh.nl

Postadres
Postbus 3092
2601 DB Delft

Contact
T 015 215 43 50
E molenverhalen@erfgoedhuis-zh.nl

Molenverhalen

Korenmolen Den Arend

Later ging ik bij molenmakerij De Gelder uit Sliedrecht werken en kwam ik helemaal in de molenwereld terecht. Ik kreeg steeds meer behoefte om zelf een molen te gaan draaien en dat lukte. Ik werd aangesteld als vrijwillig molenaar op één van de molens van de Overwaard in Kinderdijk. Naar een molenaarsdiploma werd in die tijd niet gevraagd. Ik kon direct aan de slag. De acht of negen keer per jaar dat de molen moest draaien, werkte ik daar dus als molenaar.

Molen Den Arend: Korenmolen Den Arend in Bergambacht (Foto J Verdoold CC BY SA 3.0)

Op een zeker moment hadden wij bij De Gelder korenmolen Den Arend in Bergambacht gerestaureerd. Ze zochten daar nog een molenaar en ik kon direct aan de slag. Ik heb daar zeven jaar als vrijwillig molenaar gewerkt, maar toen wilde ik wel eens wat anders. Den Arend was toen eigendom van de gemeente Bergambacht en de kilometers die ik als vrijwilliger maakte om van mijn woonplaats Nieuw-Lekkerland naar Bergambacht te gaan kreeg ik keurig vergoed. Malen met de molen deed ik zelden, alleen af en toe voor familie. Verder draaide de molen voor de prins. Ik heb daar een mooie tijd gehad, maar mijn hart lag toch meer bij de poldermolen.

Een molen als vakantiehuis

In 1987 hoorde ik dat er een vrijwillig molenaar werd gezocht voor deze molen, de Westermolen. De SIMAV (Stichting tot

Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden – red.), eigenaar van de molen, had ook een advertentie gezet om de onderbouw als weekendhuis te verhuren. “Is dat niks voor ons?”, vroeg ik aan mijn collega Johan Barten, met wie ik destijds veel samenwerkte bij De Gelder. “Als we de huur delen, kunnen we dit als vakantiehuis gebruiken.” Nou, dat hebben we gedaan. We hadden allebei een jong gezin en woonden in de nieuwbouw in Groot-Ammers. Niks mis mee, maar als je naar buiten kijkt, kijk je tegen de huizen aan. Hier heb je de ruimte. Er zit een groot stuk grond bij, een schuur en een groentetuin. Daar geniet ik zo van. Echte reizigers zijn mijn vrouw en ik niet, dus gingen we voortaan op de molen met vakantie. Op ons werk konden we het altijd zo regelen dat Johan in de bouwvak de eerste twee weken vrij kreeg en ik de twee weken daarop. Zo wisselden we elkaar af. Tot zo’n tien jaar terug hebben Johan en ik dit samen op die manier gedaan. Daarna is Johan op de molen in Goudriaan gaan wonen en ben ik hier gebleven.

Bedstee

Een minpunt was dat het hier eigenlijk onbewoonbaar was. Dat kwam doordat de vroegere molenaar De Groot al vanaf de Tweede Wereldoorlog een huis was beloofd. De molen was eigenlijk te klein en te oud om te bewonen. De Groot werd op een gegeven moment naast molenaar ook machinist van het gemaal dat hier naast de molen staat. Hij werd dus in feite bevorderd, omdat hij een dubbelbaan kreeg en toen zei het polderbestuur: “Jij krijgt ook een huis.” Maar het duurde even voordat het huis er kwam, want er was geen geld na de oorlog. Pas in 1953 werd het hiernaast gebouwd. Toen is De Groot er met zijn gezin naartoe verhuisd.

Omdat de molen toen onbewoond was, zijn er verder geen kosten meer in het onderhoud van de molenwoning gestoken. De Groot gebruikte dit als schuur en als plek om zijn visnetten te boeten.

Molenverhalen

Het huis kreeg wel elektriciteit, maar de molen niet. Dus toen wij hier kwamen kostte het veel moeite dingen koel te houden. We aten zachte boter en plakkerige kaas en mijn vrouw moest elke dag houdbare melk gaan halen. De fles hing we dan in de sloot om te koelen, dat deden ze vroeger ook. Tijdens warme zomers hielp dat niet, dan werd ook het slootwater warm. In 1990 heeft de SIMAV hier elektriciteit aangelegd. Toen kregen we wat lichtpunten en konden we een koelkastje aansluiten. Als het koud was en we zo onderhand de kachel aan moesten maken, zeiden we wel eens: "Zullen we niet naar huis gaan?" Dan was het hier gewoon te krap om te leven met zijn vijven. Mijn twee dochtertjes sliepen hierachter in de slaapkamer in de bedstee. Mijn zoon had boven een bedstee en wij sliepen hier in de woonkamer in een bedstee. Eén van mijn dochters vond het heerlijk in de bedstee. Zij had een zogenaamd schuddebed, een heel zacht matras. Dat mochten we niet opschudden, want er zat een kuil in waar ze iedere avond weer inkroop. Dat vond ze zo lekker.

Mijn vrouw en ik moesten wel eens wat overwinnen als we 's avonds in de bedstee kropen. Voor de restauratie was de bedstee ontzettend vochtig. We hadden wel een nieuw matras, maar toch bleef die vochtige kelderlucht hangen. Dan zeiden tegen elkaar: "Het is toch wat! Hebben we thuis een goed bed staan en dan gaan we hier in zo'n stinkbed liggen!" Later hebben we hierboven een slaapkamertje gemaakt. Dat is schoon, daar liggen we op luchtbedden en dat slaapt veel beter.

Primitief

Ondanks het primitieve verblijf hebben we hier altijd erg genoten. We wisten natuurlijk waar we aan begonnen en op vakantie gaan met een tent is ook primitief, moet je maar denken. Wij hadden ook gevoel voor nostalgie en geen behoefte om alles te vernieuwen. Ik had geen zin om in de vakanties veel te gaan klussen aan de molen, ik was voor mijn werk al het hele jaar

aan het klimmen en klauteren in molens. Nu ben ik er de man niet naar om stil te zitten, dus ik deed wel vaak wat klein onderhoud en schilderwerk onderlangs. Maar mijn prioriteit ligt bij het molenaar zijn, het laten draaien van de molen.

Het bijzondere is dat de woning in deze molen hierdoor zijn originele staat heeft behouden.

**De oude visnetten van de Westermolen
(Foto: Ellen Steendam)**

Veel molens die permanent bewoond werden, zijn door de jaren heen gemoderniseerd. Eerst gingen de bedsteden eruit en ging men boven slapen. Later kwam er een fatsoenlijke keuken, soms cv en dubbel glas en ging de schoorsteen eruit. Om het echt goed warm te krijgen moest de boel dan eigenlijk ook geïsoleerd worden. In de Westermolen zijn al die ingrepen achterwege gebleven. Door de jaren heen hebben we wat oude spullen neergezet die bij de sfeer van de molen passen, oude meubelen, een oliestel, een koffiepot, dit schilderij van koningin Emma. Toen wij hier kwamen stond er bijna niets.

Co Borsje-de Groot, de dochter van molenaar De Groot, die hier tot 1953 woonde, is een nicht van mijn vrouw. Zij is hier opgegroeid en kwam toen we hier net zaten op Molendagen geregeld even kijken. Dan vroeg ik aan haar hoe het hier vroeger was. Van de binnenkant van de molen is

Molenverhalen

namelijk maar één foto bewaard gebleven. Daarop is maar weinig van het interieur te zien. “Nou, vroeger zag het er eigenlijk niet veel anders uit”, zei ze dan.

Interieur van de Westermolen
(Foto Rasbak CC BY SA 3.0)

Donker

Ze vertelde dat er een trapnaaimachine voor het raam stond. Dan hadden ze een beetje licht van buiten om te werken. Molens hebben over het algemeen niet zo veel ramen en ze zijn klein. Vooral in de winter is het dus hartstikke donker. Ze hadden vroeger alleen een paar oliepitjes of een gaslamp als verlichting. Ik denk dat het hier 's avonds niet meeviel om te naaien of iets dergelijks. Dan moet je je indenken dat het raam aan de zuidkant er nog niet was. Kijk, dat kun je nog zien aan de betimmering: Dit zijn de oude, brede delen en dat de nieuwere, smalle planken. Ik denk dat dit kozijn er later ingezet is omdat ze het hier te donker vonden. Onze nicht Co vertelde trouwens dat haar moeder heel erg heeft moeten wennen, toen ze in het huis

hiernaast ging wonen. Ze vond het véél te groot, zo licht en met van die hoge plafonds.

Appelbloesemrood

De verfkleur op de wanden van de molen wordt vaak 'ossenbloed' genoemd, maar hier noemen ze het 'appelbloesem'. Die kleur vind je in deze streek overal terug. Dat weet ik omdat we bij molenmakerij De Gelder alle molens in de Alblasserwaard in onderhoud hadden. Als molenmaker kwam ik dus overal over de vloer. Het eerste dat mensen deden als ze de molenwoning wilden opknappen, was hardboard timmeren over de planken en hoekstijlen. Daarna verfden ze dat board in een lichte kleur. Zodoende werd het al een stuk lichter in de molen. Overal waar wij restaureerden en die betimmering weghaalden, kwam die rode kleur weer tevoorschijn.

De bedsteden waren meestal behangen. Dat zag je ook overal. Dat was waarschijnlijk om het vuil dat tussen de kieren naar binnenkwam tegen te houden. Toen wij hier kwamen, zat er plakplastic op de wanden van de bedstee. Dat was toen in, in de jaren vijftig en zestig.

De meeste molens kregen pas vrij laat waterleiding. Wat daarbij meespeelde was of een molen afgelegen lag of niet. Lag een molen afgelegen, dan kostte het veel moeite om er leidingen naartoe te leggen. Onze nicht vertelde dat zij hier op de Westermolen, toen ze hier pas woonden, nog geen waterleiding hadden. Voor de was gebruikten ze slootwater dat ze filterden met het waterfilter, dat hier nog achter staat. Drink- en kookwater haalden ze in het achterland bij de boeren.

Benaauwde atmosfeer

Toen ik in 1975 bij de molenmakerij kwam werken, woonden er nog veel oudberoepsmolenaars op de molens. Oude mensen, die geen waarde hechten aan een mooi opgeknapt molenwoning en die heel eenvoudig en ouderwets leefden. Er was bijvoorbeeld wel

Molenverhalen

een wc, alleen wel buiten of in de schuur. Water en elektra hadden ze soms wel, maar een keukentje of aanrecht was er niet. Alleen een kraan met een emmer eronder. Afwassen deden ze aan tafel. Kleed eraf, zeiltje eronder.

De hele dag door, ook in de zomer, stond de kachel te branden, want men had natuurlijk warm water nodig. Doorgaans stonden er wel drie, vier oliestellen te walmen. Molens hebben meestal een onder- en bovendeur. Op oude foto's zie je de bovendeur vaak open staan. Dat is ook geen wonder, want dat moest wel met zo'n ongezonde, benauwde atmosfeer. Toentertijd was er nog een ouderwetse gastvrijheid. Waren we ergens de molen aan het restaureren, dan werden we altijd binnen op de koffie uitgenodigd en moesten we binnen mee-eten tussen de middag. Best benauwd en met mooi weer zou je misschien tussen de middag liever buiten zitten met je brood, maar dan zou je hen beledigd hebben. Ik herinner me dat we op een molen werkten en een collega z'n brood vergeten was. Meteen werd er op het dorp het nodige gehaald terwijl deze mensen het zelf niet zo breed hadden.

Als we daar dan zaten, kregen we natuurlijk de prachtigste verhalen te horen en soms kwamen de fotoboeken erbij.

Sterke verhalen

Er was hier ook een molenaar in de buurt die prachtige sterke verhalen kon vertellen. Hij vertelde dat hij als jongen van 10 of 12 jaar op de molen moest letten die stond te malen omdat z'n vader even weg moest. Toen z'n vader terugkwam kreeg hij een draai om z'n oren omdat er verschillende buien doorgemalen had zonder de molen stil te zetten. Op een nacht ving hij volgens zijn zeggen zo veel paling dat hij het niet meer kwijt kon in de visbunnen, een soort kisten waar het water door kon stromen. Toen heeft hij de onderdeur van het zomerhuis dicht gedaan en gooide de volle manden met

paling gewoon het zomerhuis in. Het hele huis lag vol kronkelende paling!

Zijn verhalen werden steeds sterker, maar hij was wel een echte beroepsmolenaar, een man van de praktijk. Als het om molens ging wist hij waar hij over sprak. Op een keer had het polderbestuur een molenmaker opdracht gegeven om de wieken te verbeteren. Door de wiekvorm iets te veranderen, gingen de wieken eerder draaien bij geringere wind. Die molenaar zag dat eens aan bij een molen in de buurt waar de windborden waren aangepast en zei toen: "Dat wil ik bij mijn molen niet hebben, die molens geven geen water meer!" En hij had gelijk, want de molens draaiden wel eerder, maar liepen lang niet zo snel meer en verzetten dus veel minder water. Zijn eigen molen liep heel soepel en draaide met een windje lekker vlot door.

Er waren ook molenaars die heel weinig loslieten over hun vangsten. Als je vroeg of ze nog wat vingen, dan zeiden ze "een beesie of wat".

"Ik wil er echt voor gaan"

Het nadeel van het molenaarschap is dat het veel tijd kost. Ik vind het zelf niet erg, maar mijn vrouw vindt het soms wel eens wat minder. Maar je moet je voorstellen, wij waren niet zo jong meer toen we verkering kregen en trouwden en mijn vrouw wist dat ik veel vrije tijd op een molen doorbracht. Op zaterdag ga ik altijd naar de molen. Ik wil wel eens een uitzondering maken, maar liever niet. Toen we net getrouwd waren wilde de hele familie op visite komen om ons huis in Groot-Ammers te bekijken, maar allemaal op zaterdag. Ik kom uit een groot gezin, mijn vrouw ook en we hebben dus veel familie. Toen heb ik gezegd "sorry, maar ik blijf er niet iedere keer voor thuis". Want de ene week komt die, de volgende week die en dan weer die. Ik wil geen molenaar zijn op een molen die meer stilstaat dan draait, ik wil er echt voor gaan.

Molenverhalen

Zondagsrust

Vroeger waren er polderbesturen waar draaien op zondag strikt verboden was. Ook hier mocht voor zover ik weet op zondag niet gemalen worden, ook niet met het gemaal. Al stond het water nog zo hoog, gemalen werd er niet. Pas om 12 uur 's nachts ging het malen weer van start. Dat was de regel: Als de zondag voorbij was, moest je 's nachts beginnen met malen. Zelf maal ik uit principiële overwegingen ook niet op zondag.

zaten niet alleen in het polderbestuur, maar vaak ook in de gemeenteraad en het kerkbestuur. Die regels voor een molenaar in "hun" polder waren vastgelegd in een molenaarsreglement, waar je je als molenaar strikt aan te houden had. Het polderbestuur was de werkgever van de molenaar en het reglement was het contract.

Het was moeilijk om de regels te ontduiken, want de voorzitter van het polderbestuur

Polder Langerak, gezien vanaf de Westermolen (Foto: Ellen Steendam)

Er zijn streken, zoals het Rijnland en in Noord-Holland, waar Molendag juist altijd op een zondag wordt georganiseerd, maar dat is hier nooit gedaan. De SIMAV heeft lang gezegd dat ze de molens in deze streek uit respect voor de bevolking niet laten draaien op zondag, maar dat hebben ze nu wel een beetje losgelaten.

Molenaarsreglement

De drie molens die hier vroeger de polder Langerak bemaalden, waren eigendom van het polderbestuur. Dat polderbestuur bestond meestal uit boeren die geld hadden. Het was dus een kwestie van status en geld. Dat waren de gezeggers, zoals ze dat noemen. Die boeren

woonde bijvoorbeeld op de Lekdijk en kon vandaaruit zien of de molens maalden of niet. Die bestuursleden hielden dat goed in de gaten. Dus als het flink geregend had, keken ze eens in de sloot en als het water hoog stond, er wat wind was, en de molen stond stil, dan waren ze zó bij de molen om te vragen waarom er niet gemalen werd. Je moest ook niet denken dat je zomaar een dagje uit kon plannen. Dat was niet aan de orde. Was er water, dan moest je malen, mits er iets héél bijzonders aan de hand was. Ook 's nachts moest er gemalen worden. Kijk, je kon natuurlijk niet vijf dagen en nachten achter elkaar malen. Per polder was dus vastgesteld

hoeveel dagen en nachten je moest malen, voordat je weer een dagje bij mocht komen.

Wakker blijven

Als de molen 's nachts maalde moest de molenaar wakker blijven. Dan zat hij in de rookstoel met een klein lampje naast zich. Er mocht niet te veel licht aan, want anders kon je buiten in het donker de lucht niet goed zien. Nou, zie maar eens wakker te blijven als je de hele nacht warmpjes bij de kachel zit. Sommige molenaars hadden daar van alles op verzonnen. Dan hadden ze bijvoorbeeld dingetjes aan een raamluik gehangen die gingen tikken als de wind ging krimpen of ruimen en het weer ging veranderen. Dan schrokken ze wakker uit hun dommel.

Officieel mocht een molenaar als de molen draaide, niet verder dan zoveel meter buiten het molenerf komen, maar daar werd wel eens mee gesmokkeld. Je moet zo rekenen, een molenaar had een armoedig bestaan. Die kreeg een vast, karig jaarloon en ze waren er dus op gebrand iets bij te verdienen. Dat deden ze bijvoorbeeld door riet te snijden of te vissen of door bij een boer in de omgeving te gaan werken. Als het dus een heel natte periode was, waarin ze alsmaar moesten malen, hadden ze het echt niet breed. Dan piepten ze er heus wel eens stiekem tussenuit om bij de boer te gaan werken of om wat fuiken te gaan lichten. Ze keken dan wel van te voren naar de lucht of het vertrouwd was om weg te gaan.

Op zo'n moment speelde de vrouw en kinderen ook een rol. Zo heb ik nog een oud krantenartikel waarin de moeder van onze nicht Co vertelt dat ze samen met haar zoon aan de molenzeilen bezig was en de wind er achter schoot, maar ze het samen toch weer opgelost hadden. Als de wind toenam en de molen te snel ging draaien moest de molen worden stilgezet en moesten de zeilen kleiner gemaakt worden. Dat deed moeders de vrouw dan gewoon, vaak samen met één van de kinderen. Maar ja, als je pech had, kon het zijn dat het polderbestuur dan

net langs de molen kwam. Als ze dan zagen dat je weg was, kon je later een flinke schrobbering krijgen.

Paling

Voor al vissen was voor de molenaar een aardige bijverdienste. Paling bijvoorbeeld bracht in die tijd veel geld op. Bij iedere molen had je een stuk viswater dat door het polderbestuur aan de molenaar was toegewezen. Alleen de molenaar mocht daar vissen. Molenaars onderling wisten precies in welke polder er goed viswater was. Als er bij een polder die beroemd was om zijn goede viswater een molenaar wegging, dan waren er heel veel sollicitanten om zijn plek in te nemen. Niet omdat die molen zo fijn maalde, maar omdat er veel vis zat en ze dus wat extra konden verdienen. Er waren ook molenaars die vishandelaar waren.

Molenaars bewaarden de gevangen vis levend in een visbun en verkochten de vis daarna door aan een handelaar. Hier stonden ook verschillende bunnen vroeger. In de zomer is het wat lastig, maar in de wintertijd, als het water niet zo warm was, konden ze die paling best een poosje bewaren. Soms werden de kinderen gestuurd naar de handelaar met de boodschap om de vis op te komen halen. Of de handelaar kwam zelf z'n klanten langs om te vragen of er nog handel was.

Wat ook veel gedaan werd, was malenderweg paling vangen. Dan zetten ze een groot net voor de waterloop, dat leek op een hele grote zak. Vissen met "het raam of de buul erin" noemden ze dat. De palingen die met het scheprad van de molen meegingen, werden in dat net gevangen. Dat gebeurde alleen maar in de herfst. Dan gaat de paling terug naar de Sargassozee waar ze geboren zijn om zich daar voort te planten, dus dan willen ze de polder uit. Normaliter zwemt een paling niet tegen de stroom in, maar in die periode wel.

Om goed paling te vangen, moest het weer een beetje ruw zijn en donker. Er moet geen maan schijnen. Op zulke nachten liep de paling zo goed dat een molenaar graag zo lang mogelijk doorging met malen, ook als het water in de boezem te hoog werd. Maar volgens het reglement mocht je niet meer malen als er een bepaald waterpeil in de boezem bereikt was. Dus in zo'n herfstnacht, wanneer de paling goed liep, baalden de molenaars weleens dat ze moesten stoppen. Sommigen gingen stiekem door met malen, maar als het polderbestuur dat zag kon er weleens ontslag volgen. Als je het water te hoog opmaakt, kan er namelijk schade aan de boezemkades ontstaan.

omgeving verschillende plekken waar hij fuiken mag zetten.

Overdag en 's nachts seinen

Water dat wij hier uit de polder omhoog malen gaat via allerlei kanalen naar Kinderdijk, daar malen ze het via de bergboezem naar de rivier. Vroeger was er geen telefoon en doorgeven dat het water een bepaald peil had bereikt en het malen moest stoppen of juist in gang moest worden gezet, ging volgens een systeem van peil- en seinmolens. In Kinderdijk werd 's nachts een lamp opgehangen als de bergboezem vol was en in de volgende polder moesten ze dan ook een lamp ophangen zodat men in de

De Westermolen, het elektrisch gemaal, het dieselgemaal en de woning (Foto: Ellen Steendam)

Tegenwoordig heeft een molenaar geen eigen viswater meer. De molens zijn geen eigendom meer van de waterschappen waar de polderbesturen in zijn opgegaan en het visrecht dat molenaars hadden is dus allemaal verlopen. Om te mogen vissen zou ik zelf viswater moeten gaan huren. De vader van mijn buurman, die in het huis in woont, is ook groot geworden op een molen. Die vist nog altijd. Hij heeft hier in de

daaropvolgende polder wist dat het tijd was om te stoppen met malen, enzovoort. De Westermolen kreeg het sein door van de molen in Goudriaan en die kreeg dit doorgeseind van de molen in Groot-Ammers, meen ik. Op de makelaar van de molen in Groot-Ammers zat een soort vlaggenmast waaraan met een touw een lamp werd gehesen.

Onze nicht vertelde me dat haar vader weleens zei: "Meisje, ga jij eens even kijken of de lamp al hangt." Dan moest ze hier op een treetje gaan staan zodat ze via het raampje in de zuiddeur de seinmolen kon zien. Overdag hadden ze weer andere manieren van seinen. Bijvoorbeeld via een opvallende, afwijkende zeilvoering op de wieken.

Spelen bij de molen (Particuliere collectie)

Volksverhuizing

Onze kinderen hadden het hier op de molen altijd naar hun zin. De meisjes konden hier ontzettend leuk spelen, die hadden veel fantasie. Mijn zoon raakte bevriend met een boerenzoon uit het achterland. Dan ging hij daar weleens helpen en met de trekker mee. Verder met elkaar varen in de schouw, vliegeren en vissen.

We hebben het er nu nog weleens over wat een volksverhuizing het was als we hier naartoe gingen met vakantie. Want ja, in de molen was er niet veel. Er moest van alles mee: de barbies en de speelgoedauto's. Omdat hier geen douche is, gingen we vrijdagavond naar huis in Groot-Ammers om te douchen en daarna de kinderen in pyjama terug naar de molen en naar bed.

Maar dan werd er ook weer van alles van huis meegenomen: knutselspullen, poppenkieren, enzovoort. Het was onvoorstelbaar wat we allemaal meesjouwden en later weer naar huis moesten halen.

Mijn vrouw ging in die vakanties altijd in Nieuwpoort boodschappen doen. Daar was toen nog een dorpswinkeltje en daar werd dan opgemerkt: "Zo, zitten jullie weer op de molen?" We gingen ook in Nieuwpoort naar de kerk en daar kwamen we natuurlijk normaal ook niet, dus ook daar vielen wij op en zei men "Je bent weer op de molen?"

Veiligheid is wel iets waar je goed op moet letten, met kinderen bij een molen. Onze tweede was net drie maanden toen we hier kwamen, die lag nog in een kinderwagenbak naast de bedstee. De oudste was toen zo'n anderhalf jaar. Die had buiten een tuigje aan met een touw en daarmee stond hij vast aan een kruippaal. Want als mijn vrouw even naar binnenging, kon hij anders zo de sloot inlopen of bij de draaiende wieken komen. Die was zo vlug, die kon je in zijn eentje niet vertrouwen.

Later, toen ze wat groter werden hebben we ze altijd ingeprent goed op te passen voor de draaiende wieken. Maar ja, een kind is een kind. Als ze spelen, zijn ze in gedachten overal, behalve bij die draaiende molen. Ik heb natuurlijk veiligheidskettingen, maar daar konden ze zo onder door natuurlijk. Eén keer hoorde ik mijn dochter roepen. Ze had me nodig, terwijl ik niet wist waar ze was. Ik liep haar richting op, maar zij liep de andere kant op, richting de wieken. Ik kon haar nét op tijd terugroepen. Een andere keer ging het bijna mis bij het afzeilen van de wieken. De kinderen hielpen vaak met het afhalen en oprollen van de zeilen, dat was altijd een feest. Als de wind bijna weg was, mochten ze de wieken van het ene naar het andere eind duwen. Natuurlijk keek ik of het goed ging, want je kan bij deze molen het rem- of vangtouw heel ver met je meenemen.

Maar op een keer draaide mijn zoon de wiek te ver door, terwijl hij zelf aan het hekwerk bleef hangen. Ik kwam juist de hoek omlopen en zag hem gaan, de hoogte in. Nét op tijd kon ik de molen stilzetten. Was hij verder mee omhoog gegaan, dan had ik niet geweten hoe ik die wiek nog omlaag had moeten krijgen. Bij harde wind krijg je dat niet voor elkaar. Dan had ik de wieken moeten laten doordraaien, daar moet je toch niet denken. Gelukkig liep het net goed af...

Er kwam een tijd dat onze kinderen op school vakantie verhalen te horen kregen van andere kinderen. Dan wilden ze ook wel eens iets anders, een weekje naar zee of zo. Maar de andere vakantieweek wilden ze dan toch weer heel graag naar de molen. De molen bleef altijd favoriet.

Vroeger thuis

Op de molen komen regelmatig schoolklassen op bezoek en dan laat ik de kinderen eerst eens rustig rondlopen. Als ze dan terugkomen vraag ik: "Wat hebben jullie allemaal niet gezien?" Dan beginnen ze meteen te roepen: "Er is geen tv en geen computer!" Dan zeg ik: "Ik bedoel eigenlijk iets veel belangrijkers..." Even later dringt het dan tot hun door: "O, er is geen douche en geen wc!"

Dat was trouwens niet alleen zo op de molens. In veel huishoudens hadden ze vroeger dat soort voorzieningen niet. Bij mij thuis ook niet, eind jaren vijftig, begin zestig. Mijn vader was timmerman en mijn ouders hadden het niet breed. Wij waren met dertien kinderen thuis. Mijn moeder deed de was nog grotendeels met de hand en moesten wij voor schooltijd helpen de kokendhete wasketel met wasgoed naar het washokje te sjouwen en in de waskuip te gieten. Tussen de middag moesten we dan de wringer draaien. Daar werd het natte wasgoed tussen twee rollen doorgeperst om het zo droog mogelijk te krijgen voor het aan de waslijn ging. Wij hadden ook geen douche. Op vrijdagavond gingen we om beurten in de teil.

Ook hadden we toen een buitenplee. We hadden een huis met twee woningen er in. Wij woonden aan de ene kant, aan de andere kant woonde mijn tante met haar gezin. Het gebeurde wel dat op dagen als iedereen thuis was er weleens een rij voor die plee op z'n beurt stond te wachten. We hadden ook varkens en die dachten dan altijd dat ze wat te eten kregen, dan stonden ze allemaal naar je te kijken en te knorren.

Wat schoolkinderen die de molen bezoeken ook nooit begrijpen is dat een kind geen eigen slaapkamer had. Ook iets waar bij ons thuis geen sprake van was. Alle kinderen sliepen op één grote zolder. Vader en moeder sliepen op een klein kamertje, afgeschermd met board. Langs het schuine dak hadden we bedstedes en er stonden wat tweepersoonsbedden. Tussen de jongens- en de meidenafdeling hing een gordijn. Wat dat betreft is er heel wat veranderd.

Bezoekmolen

De SIMAV heeft deze molen in overleg met ons als bezoekmolen aangewezen. Zeker op Molendagen zijn we dus altijd open ter bezichtiging. Als je permanent op een molen woont, wil je niet de hele dag mensen over de vloer krijgen. Hier kan dat wel. Vaak zet ik 's zomers nog een oliestel aan met een pot koffie of een ketel water erop. Dan stappen oudere mensen binnen en dan zeggen ze: "Oh, zo rook het bij mijn oma ook altijd." Dan komt gelijk die herkenning. Daar doe ik het ook voor, dat vind ik altijd zo leuk.

Als we hier vakantie houden zijn we wat terughoudender, maar normaliter mogen mensen hier altijd binnen komen kijken. Juist omdat hier alles in oude staat is gebleven, is het een prachtige molen om te bekijken. Daarom heeft de Rijksdienst ook bepaald dat niet alleen de molen, maar ook de woning een monument is.

Middenin de natuur

Ook nu nog ga ik met mijn vrouw naar naar de molen in de vakantie. Afgelopen zomer was het heel warm weer. Bij ons in huis was het buiten veel te heet. Toen hebben we saampjes best vaak op de molen gezeten. De kinderen en kleinkinderen komen ook regelmatig. Dan belt mijn dochter op: "Het is zo warm. We komen vanmiddag, hoor. Kunnen we mee-eten?" "Ja, hoor, dat is goed", zeggen we dan. Kijk, je zit hier natuurlijk midden in de natuur met alle ruimte om je heen, waardoor het veel minder snel warm is.

De familie van der Perk (Particuliere collectie)

We hebben toch een uitzicht hier. Je ziet de vogels, de koeien, je ziet de zon opkomen en weer ondergaan. Vooral de avonden zijn hier altijd zo mooi. Dan zie je de verlichting van Rotterdam, de Euromast. Het is gewoon een prachtige plek waar we nog steeds heel veel van genieten.